

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

**INFORMACIJA O UPISU
TIVATSKIH SOLILA NA LISTU
MEĐUNARODNO ZNAČAJNIH
VLAŽNIH PODRUČJA-RAMSAR
PODRUČJA**

Podgorica, jun 2013

1. Uvod

Konvencija o zaštiti močvarnih područja od međunarodnog značaja, poznatija kao Ramsarska konvencija, usvojena je 2. februara 1971. godine u gradu Ramsaru (Iran). SRJ je postala potpisnica ove Konvencije još 1995. godine (Sl.list SRJ br.009/77-675), a Skadarsko jezero je 15. decembra 1995. godine upisano na Ramsar listu kao međunarodno prepoznato područje, dok je od 2. februara 2006. godine zaštićeno kao Ramsarsko područje u obje države, Crnoj Gori i Albaniji.

Nakon sticanja nezavisnosti, Crna Gora je u julu 2006. godine uputila Savjetu Evrope izjavu o sukcesiji, u odnosu na sve konvencije, uključujući i Ramsar konvenciju.

Odredbe Konvencije, kao i stručni dokumenti koji se usvajaju na osnovu konvencije, promovišu održivo korišćenje vlažnih područja, što doprinosi ostvarenju ciljeva u okviru nacionalne strategije održivog razvoja.

Danas Ramsarska konvencija ima 165 ugovornih strana, među kojima je i naša zemlja, a na listi vlažnih područja od međunarodnog značaja nalazi se 2135 takvih staništa.

2. Zaštita na nacionalnom nivou

Rješenjem Zavoda za zaštitu prirode iz novembra 2008. godine, Tivatska solila su proglašena specijalnim florističko-faunističkim rezervatom, što po zakonu na osnovu kojeg je ovo rješenje doneseno predstavlja najveći stepen zaštite u državi. Na osnovu Studije zaštite koju je uradio Zavod za zaštitu prirode 2007. godine u cilju proglašenja ovog područja zaštićenim, po IUCN kategorizaciji Tivatska solila su prepoznata kao V kategorija upravljanja, što predstavlja liberalniji pristup upravljanju ovim područjem, nego što zahtijeva nacionalno zakonodavstvo.

3. Položaj

Područje Tivatskih Solila sa nalazi u močvarnom dijelu priobalnog pojasa Tivatskog zaliva i zahvata neiskorišćeno poplavno područje u predjelu Grbaljskog polja. Prije 60 godina je na tom području predviđena aktivacija solane, sa izgrađenim kristalizacionim bazenima, sistemima dovodnih – odvodnih kanala i komunikacionim nasipima.

Međutim, ista nije počela da radi.

Solila su isparcelisana i površina svakog bazena iznosi oko 3 hektara (150x200m). Ukupna površina lagune je oko 150 ha. Slivu Solila pripadaju dvije rijeke: Široka i Koločun.

Koordinate

42°23'36.59"N

18°42'54.56"E

4. Tivatska solila kroz istoriju

Prvi podatci o slanim bazenima Tivatskih solila nalaze se u srednjovjekovnim spisima, kada se opisuje njihov značaj za privredu susjednog Kotora, koji je svoj prosperitet dobrim dijelom temeljio na proizvodnji i prodaji soli. Čak se i Statutom ovog grada regulisala proizvodnja, prodaja, uvoz, izvoz soli.

Daleke 1683. godine, kada je ovo područje bilo pod turskom okupacijom, opisuje se da je područje na kome se danas nalaze Solila značajno za proizvodnju soli i da ona predstavlja 81% ukupnog prihoda lokalnog stanovništva.

Prema podacima iz istorijskih arhiva, rad na Solilima se uvijek odvijao pod budnim okom solara (pripremanje podloga, izgradnja nasipa, kanala, propusta) a berba soli, koja se odvijala od aprila do oktobra, uključivala je svo lokalno radno sposobno stanovništvo i tegleću stoku. Prostor Solila se kao solana nalazi na svim istorijskim kartama ovog područja.

5. Flora i vegetacija

U flori i vegetaciji Crnogorskog primorja, područje Solila se prepoznaje po vegetaciji koja nastanjuje zaslanjena vlažna staništa. Radi se prvenstveno o livadama biljaka *Salicornia* i *Limonietela*, te vegetaciji *Juncetalia maritima* i vegetaciji slatko - slanih močvara

Phragmitetalia. Kako su ovakvi kompleksni tipovi prirodne vegetacije na muljevito-glinovitoj podlozi već iščezli na većini staništa na istočnoj obali Jadrana, to se očuvanje kompaktnosti područja Tivatskih solila kao sigurnog staništa halofitne vegetacije ističe kao posebni ekološki izazov.

Rasprostranjenje pojedinih biljnih vrsta (halofitne vrste) koje učestvuju u izgradnji ove vegetacije, u crnogorskim okvirima ograničeno je samo na Tivatska solila i područje Ulcinjske solane. Zbog ograničenog areala, one su zaštićene domaćim zakonodavstvom.

6. Vodozemci i gmizavci (batrahofauna i herpetofauna)

Na području Tivatskih solila registrovano je 14 predstavnika vodozemaca i gmizavaca, od čega se na IUCN Crvenoj listi nalazi 10 ranjivih i 3 ugrožene vrste. Sve ove vrste dokazuju očuvanost ove lagune i njen potencijal da obezbijedi njihovo dugoročno preživljavanje. Vrste od posebnog interesa za zaštitu na Tivatskim solilima su skadarska žaba *Rana shqipERICA* i blavor, *Ophisaurus apodus*.

7. Ptice (ornitofauna)

Neposredna blizina mora i prilično sačuvana geomorfologija ove lagune čine da ona bude od posebnog interesa za boravak ptica. Plitka slana voda bogata morskim organizmima i muljevitim dnom bogatim bentosom privlači vodene ptice na ishrani, zimovanju, jesenjoj i proljećnoj seobi.

Na Solilima je dosad zabilježeno 47 vrsta ptica vodenih staništa, od čega su 4 vrste stalno prisutne, oko 35 njih zimuju dok 6 vrsta vjerovatno gnijezde. Sa ostalim grupama ptica, pjevačicama, grabljivicama i dr., na Solilima je do sada registrovano 111 vrsta. Spisak nije konačan, jer se svake godine na njima registruje po nekoliko novih za to stanište.

Obzirom da je u Evropi do sada registrovano 526 ptičjih vrsta, broj prisutnih ptica na ovoj laguni čini više od 20% ukupnog broja vrsta evropske ornitofane, što nije zanemarljivo. Posebno se ističe značaj najmanje 11 vrsta iz Aneksa I Ptičje direktive EU, te nekoliko globalno ugroženih ptičjih vrsta kakav je na primjer fendak, *Phalacrocorax pygmeus*.

8. Procedura Sekretarijata Ramsar konvencije

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je prosljedilo Sekretarijatu Ramsar Konvencije mapu obilježenog područja, kao i popunjen Ramsarski informacioni list – RIS (nalazi se na sajtu Konvencije) koji sadrži geomorfološke, klimatske, vegetacijske i druge podatke, uključujući

tačan datum raznih naučnih i konzervacionih parametara. Validacijom kriterijuma koji su određeni Konvencijom i neophodni da bi jedno područje bilo proglašeno močvarom od međunarodnog značaja i mape (GIS, pdf...) od strane Ramsar sekretarijata područje je upisano u Spisak močvara od međunarodnog značaja. Sekretarijat potvrđuje status područja kao močvaru od međunarodnog značaja i šalje sertifikat područja administrativnim vlastima zaduženim za implementaciju konvencije u toj zemlji radi sprovođenja nacionalne procedure. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 30. I 2013. godine prosljedilo Sekretarijatu Ramsar Konvencije popunjen Ramsarski informacini list (RIS) i propratno pismo, kao i ostale potrebne i već pomenute mape. U procesu validacije kriterijuma, na zahtjev Sekretarijata, vršene su korekcije i dopune podataka. Sekretarijat Ramsar konvencije je 10. IV 2013.godine obavijestio ministarstvo da Tivatska solila zadovoljavaju kriterijume propisane Konvencijom, dok je Sertifikat o upisu na Ramsar listu, kao i pismo Sekretara Konvencije prosljedeno 7. V 2013.godine preko Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija.

9.Značaj Tivatskih solila kao Ramsar područja

Upisivanje Tivatskih solila na Listu međunarodno značajnih vlažnih područja - Ramsar područja znači dodjeljivanje međunarodnog stepena zaštite ovom, već zaštićenom području na osnovu nacionalnog zakonodavstva, s tim što Ramsarska konvencija nije obavezujuća po državu ugovornicu. Naime, **strana ugovornica Ramsarske konvencije može zbog svojih hitnih nacionalnih interesa brisati ili skratiti granice močvarnog područja koje se nalazi na Ramsar listi**, dok član 4.2 Konvencije omogućava da takva brisanja ili skraćivanja mogu biti nadoknađena stvaranjem naknadnih prirodnih rezervata ili zaštitom u istom, ili nekom drugom području pogodnog dijela originalnog staništa.

Sekretarijat konvencije ne oduzima dodijeljenu zaštitu kao Ramsar područje, ali u slučaju narušavanja prirodne ravnoteže od strane antropogenog faktora, može to područje proglasiti ugroženim Ramsar staništem.

Proglašenje Tivatskih solila Ramsar područjem je prva inicijativa nakon ratifikacije konvencije 1995.godine i upisivanja Skadarskog jezera na Listu međunarodno značajnih vlažnih područja

Kada je u pitanju turistička valorizacija ovog prostora, Plan upravljanja Tivatskim solilima, kao područja od međunarodnog značaja, omogućiće bolji razvoj popularnog vida eko turizma-posmatranje ptica na ovom području.

Takođe, upisivanje Tivatskih solila na Ramsar listu povećava procenat teritorije Crne Gore pod međunarodnom zaštitom. Na taj način povećava se procenat područja prirode u Crnoj Gori sa značajnim i vrijednim biološkim diverzitetom koja zadovoljavaju kriterijume međunarodnih ugovora u kojima je Crna Gora Ugovorna strana.

U Drugom izvještaju o implementaciji Nacionalne strategije biodiverziteta (2010-2015) za period 2011-2012 koji je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici od 24. I 2013. godine navedeno je da na ovom području nije zabilježen značajniji antropogeni uticaj i ne ogleda se u urbanizaciji jer je urbanizacija, uočljiva samo u široj zoni oko Solila.

Međunarodno priznanje za područje Solila znači smanjenje mogućnosti negativnih uticaja na ovo područje koji proističu od intenzivnog razvoja (turizam i urbanizacija), a takođe eliminisaće konflikt koji Tivatska solila, kao zaštićeno područje, mogu imati u odnosu na buduća razvojna opredeljenja.

10.Upravljanje Tivatskim solilima

Predlogom Zakona o Izmjenama i dopunama zakona o zaštiti prirode (utvrđen na sjednici Vlade 28. juna 2012. godine, a nalazi u skupštinskoj proceduri) , u članu 62 poslije stava 5 dodaje se novi stav kojim se definiše da zaštićenim prirodnim dobrima koja se nalaze na području morskog dobra upravlja pravno lice nadležno za upravljanjem morskim dobrom. To znači da, nakon usvajanja Zakona o Izmjenama i dopunama zakona o zaštiti prirode od strane Skupštine, Javno preduzeće za upravljanje Morskim Dobrom, postaće upravljač Tivatskih solila.

U okviru projekta »Jačanje sistema održivosti zaštićenih područja« (PAS) koji se finansira preko Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF), preko UNDP, a čiji je korisnik Ministarstvo održivog razvoja i turizma , opredijeljena su sredstva za izradu Plana upravljanja za Tivatska solila.